

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor, Virje i Zelina)

TEHNIČKO UREDNIŠTVO

Stručni kolegij Gradskog muzeja Bjelovar

Glavni i odgovorni urednik: Goran Jakovljević

Tehnički urednik: Željko Vukčević

Uređivački kolegij: Goran Jakovljević (Bjelovar), Miroslav Klemm (Varaždin), Smiljka Marčec (Čakovec), Rastko Pražić (Kutina) i Antun Stišćak (Koprivnica)

Muzejski vjesnik izlazi jedanput godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Za sadržaj i lekturu tekstova odgovaraju autori.

Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

Nakladnik: Gradski muzej Bjelovar

Za nakladnika: Božidar Gerić

Tisak: COLORPRINT Bjelovar

Broj 13 - ožujak 1990.

God. XIII.

Naklada: 900 komada

Naslovna stranica: Keltski novac iz Ribnjačke kraj Bjelovara, 1. st. pr.n.e.

A-990/92

Vinski Gasparini, D. Božič, J. Crnički, M. Guštin, M. Garašanin, P. Kos, M. Medar, J. Šašel, te Z. Škoberne-D. Lapajne. S najviše radova iz SZH zastupljeni su M. Šimek (11+4), Z. Marković (7+5), D. Balen Letunić (3+1), K. Vinski Gasparini (1+2) i J. Vidović (1+2).

I na kraju opaske u vezi s našim Muzejskim društvom i njegovim izdanjima: 1. u toku 10 godina izlaženja Muzejski vjesnik izlazio je u Koprivnici, Varaždinu i Čakovcu, a među objašnjenjima kratica kao mjesto izlaženja spominje se isključivo Koprivnica; 2. u knjizi A.

Škegra kao mjesto izlaženja našega zajedničkog arheološkog kataloga iz 1986. godine, uz samo jedan tekst, spominje se Zagreb (?); sličan slučaj dogodio se u beogradskom Starinaru br. 38/1987 gdje se taj naš katalog navodi kao publikacija izašla u Bjelovaru, a kao urednik navodi se kolegica D. Balen Letunić, dok je istina da je izašao u Koprivnici i da je urednik autor ovog članka. Valjalo bi da se nama i našim kolegama takve greške ipak rjeđe događaju.

Tonko MAROEVIĆ, Zagreb

Marijan Špoljar: monografija MIRKO VIRIUS, izd. Podravski zbornik, Koprivnica, 1989.

(Izdavačka recenzija)

O zanimljivom i iznimno vrijednom opusu Mirka Viriusa razmjerno je mnogo pisano, ali zapravo nikad sustavno i cjelovito. Čak je i mala monografija Dimitrija Bašičevića (tiskana pred puna tri desetljeća) ostala dužna odgovora na neka pitanja slikareva formiranja i njegova pomalo anomalnog, autsajderskog položaja - kako u odnosu na grupu "Zemlja", tako i obzirom na samu "hlebinsku školu". Naime, Mirko Virius se pojavio s nekoliko godina "zakašnjenja", tj. nakon formalnog raspada likovne grupacije u okrilju koje je mogao naći najprimjereniji odjek i razumijevanje, a djelovao je izvan Hlebina - istina, u nedalekom Đelekovcu i u kontaktu s protagonistima prvog naraštaja slikara-seljaka iz obližnjeg mjesta (Generalić, Mraz).

Poduhvativši se ovom prigodom cjelovite prezentacije Viriusova djela, povjesničar umjetnosti Marijan Špoljar sasvim logično je započeo upravo problematikom slikareva društvenog konteksta i specifičnih povijesnih prilika u vrlo kratkom periodu njegove aktivnosti. Ne smijemo, naime, zaboraviti, da Virius slikarski starta 1936, kao četrdesetsedmogodišnjak, a

prestaje se baviti slikarstvom već 1939, nekoliko godina prije tragične smrti. Dakle, u nepune četiri godine nastalo je (i tek dijelom sačuvano) sve ono što tvorno svjedoči njegovu teško usporedivu izražajnu snagu, a ako i povjerujemo svjedočanstvima kako je nešto crtao još u ruskom zarobljeništvu (za prvoga svjetskog rata) i kako se vratio papiru i tušu u ustaškom logoru, dobit ćemo samo simbolički prolog i epilog neobične kreativne biografije.

Marijan Špoljar je minuciozno ocrtao socijalno-kulturnu klimu kasnih tridesetih godina u nas, s posebnim osvrtom na hrvatsko seljaštvo i podravsko selo, videći u Viriusovu slučaju realizaciju nekih latentnih mogućnosti (djelovanje KP i HSS-a, druženje sa seljakompiscem Miškinom i utjecaj Petra Franjića), a naročito detektirajući nemogućnost slikareva uklapanja u idilično-idealističke tendencije nekakva autarkičnog "ruralnog reda" i uljepšanog života u prirodnom elementu. Kod Viriusa je uvijek prevladavala potreba izravnog i oporog govora, utemeljenog na čvrstoj faktografiji i doživljaju tegobe življenja. I kad nisu izričito "angažirana", njegova djela redovito

denunciraju zbilju muke i siromaštva, izražavaju "tragično osjećanje", znak su svjesne solidarnosti s "poniženima i uvrijeđenima".

Špoljarov tekst posvećuje doličnu pažnju morfološkim karakteristikama Viriusova slikarstva. Genetski prati umjetnika od prvih početničkih, doista amaterskih, koraka preko zrelih ostvarenja osobnog stila do definitivnih remek-djela. Pritom odgovarajuću pažnju posvećuje i njihovim tehničkim svojstvima, te u crtežima, akvarelima i temperama na staklu nalazi veći broj izvanjskih utjecaja, dok u uljima na platnu vidi najpotpunije ostvarenje sasvim individualne snage i suzdržane ekspre-

sivnosti. Nezanemariva su i ikonografska razmatranja, počam od odnosa nekih crteža prema motivima i situacijama Miškininih pripovjedaka pa do analize autonomnih prostornih i karakteroloških rješenja u najcjelovitijim i najoriginalnijim slikama.

Pisac ove studije ne izbjegava niti teškoće Viriusova uklapanja u širi fenomen "naive". Po dokumentarnosti i realizmu ovaj slikar doista ide izvan dominantne struje lirske preobrazbe ali snagom opservacije i odlučnošću fiksiranja ipak ostvaruje neku sasvim vlastitu poetičnost i uvjerljivost.

Martin MATIŠIN, Zavičajni muzej Virje

Obnovljena zgrada stare virovske škole

U središtu naselja Virja, tu pokraj crkve, okružena zelenilom nalazi se zgrada škole, izgrađena davne 1894. godine. Svoju namjenu završila je kao starica 29. XI 1971. godine kada njeni učenici sa nastavnicima preseljavaju u novoizgrađenu školsku zgradu, a ova, nazovimo je starom, prepuštena je vremenu i zaboravu.

Prolazi vrijeme, stara školska zgrada stoji prepuštena sama sebi, prkosi vremenu, čekajući što će biti s njom. Neki predlažu njeno rušenje, da se taj prostor uredi u zelenu površinu, no nekolicina razboritijih virovaca predlaže njeno uređenje davanjem novih namjena i sadržaja.

Zgradu preuzima Mjesna zajednica Virje, čime nastaju za zgradu bolja vremena, te se prilazi njenom unutrašnjem uređenju.

U prizemlju jednog dijela zgrade uređuje se kinodvorana koja je svečano otvorena 29. XI 1976. godine za posjetioce. U gornjem dijelu zgrade uređuje se prostor za dječji vrtić koji biva svečano otvoren 1. II 1980. za svoje mališane, na opću radost njihovih roditelja. Nekako u isto vrijeme u gornjem dijelu zgrade uređuje se prostor za Zavičajni muzej koji je svečano otvoren široj javnosti 10. III 1979. godine da bi nedugo iza toga bio preuređen i

u dijelu prizemlja te ponovo otvoren 15. V 1981. godine za šire građanstvo. Osiguravaju se i uređuju prostorije za narodnu čitaonicu sa knjižnicom, koja preseljava 20. VI 1985. i otvorena je za svoje članstvo. U isto vrijeme uređuje se prostor za likovnu galeriju koja je svečano otvorena 20. III 1988. godine i gdje su izloženi radovi likovnih radnika iz svih krajeva naše zemlje okupljenih u Likovnoj radionici "Virje JESEN '85 i PROLJEĆE '87".

Na ovakav način iskorišten je sav unutrašnji prostor zgrade koja ovime dobiva nove namjene, nastavljajući tradicije rasadnika pismenosti i kulture uz poruku ... "NATOKLI SMO, OMIKALI, OSNOVALI, ZA SE, KOJI POTLAM DOJO, NIT PRIČUVALI...".

Nismo ovime sve rekli! Unutrašnjost je zgrade uređena, time nije sve riješeno. Zgradu treba obnoviti i urediti izvana. Virovci, ponosni na svoju dugogodišnju tradiciju i na svoju baštinu, ne miruju; prilaze uređenju vanjskog dijela zgrade, saniraju se temelji, uređuje se vanjski lik zgrade čime je zaokružena cjelina uređenja ovog objekta, što je ponos svih virovaca.

Ovo što je urađeno sa starom školskom zgradom učinjeno je sredstvima građana - mjesnim samodoprinom, pomoći radnih